

**Uchwała Nr XXXI/401/2021
Rady Miejskiej w Jaworznie**

z dnia 22 kwietnia 2021 r.

**w sprawie Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021 - 2030**

Na podstawie art. 12 pkt 11 w związku z art. 92 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 920), art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn.zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 i ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.)

**Rada Miejska w Jaworznie
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjmuje się Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021-2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Jaworzna.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej w Jaworznie

Tadeusz Kaczmarek

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ
OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W JAWORZNIE
NA LATA 2021-2030**

SPIS TREŚCI

- I. WPROWADZENIE - 3
- II. UWAGI OGÓLNE - 3
- III. DEFINICJA POJĘĆ - 4
- IV. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE - 6
- V. CEL PROGRAMU I OBSZARY DZIAŁAŃ -14
- VI. ADRESACI PROGRAMU - 15
- VII. REALIZATORZY PROGRAMU -15
- VIII. ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI -16
- IX. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU - 19
- X. MONITORING I EWALUACJA - 20
- XI. RAMY FINANSOWE - 20
- XII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE - 21

Załącznik: Program Korekcyjno – Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie dla Miasta Jaworzna

I. Wprowadzenie

Przemoc w rodzinie jest problemem całej społeczności. W dzisiejszych czasach wymaga się zdecydowanej postawy wobec sprawców przemocy w rodzinie. W naszym mieście od wielu lat staramy się, by świadomość ludzi i ich konsekwentny sprzeciw wobec przemocy w rodzinie wzrastał i powodował, że liczba osób, które doświadczają krzywdy ze strony najbliższych była jak najmniejsza. Przeciwdziałanie przemocy to nie tylko bezpośrednia interwencja wobec osoby krzywdzącej najbliższych, ale również szereg działań poprzedzających zwanych profilaktyką. Praca w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymaga dużej wiedzy na temat mechanizmów działania przemocy, konsekwencji i współpracy interdyscyplinarnej. Zjawisko przemocy domowej ma swoją specyfikę, występuje w określonym czasie i można w tym procesie wyróżnić swoisty przebieg i dynamikę czym różni się od przemocy incydentalnej. Przemoc domowa ma tendencję do powtarzania się i eskalacji co często utrudnia prowadzenie interwencji i musi być uwzględniane w przygotowywaniu planu pomocy w rodzinie. Zjawisko to ujmowane jest z różnych punktów widzenia: prawnego, psychologicznego, społecznego, moralnego, medycznego. Każdy z nich inaczej charakteryzuje owo zjawisko i opiera się na różnych kryteriach niezbędnych do jego opisu.

II. Uwagi ogólne

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest działaniem mającym na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym krzywdy ze strony najbliższych. System przeciwdziałania przemocy w Polsce regulowany jest przede wszystkim ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W myśl w/w ustawy pod pojęciem przemocy można rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób doznających przemocy, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc przybiera różnorodne formy, można wskazać na przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną. (za: A. Kucharska, Polskie prawo wobec przemocy w rodzinie. Próba analizy wybranych zagadnień, Wrocław 2016, s. 14.). Przemoc domowa jest zjawiskiem występującym we wszystkich grupach społecznych bez względu na miejsce zamieszkania, status ekonomiczny czy zawodowy. Dlatego ważne jest uwrażliwianie całego społeczeństwa na jej występowanie i mobilizowanie do jej ujawniania, a tym samym ochrony ofiar przed eskalacją przemocy.

Ustawa zobowiązuje do prowadzenia działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na wszystkich szczeblach administracji rządowej i samorządowej.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowywanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie,
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Miasto Jaworzno funkcjonuje na prawach powiatu i w obszarze swoich działań przeciwko przemocy w rodzinie ma również obowiązek prowadzenia programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy

w rodzinie, który stanowi załącznik do Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021 - 2030. Działania korekcyjne wobec sprawców przemocy w rodzinie są realizowane w Jaworznie od 2006 roku. Osoby doświadczające przemocy oraz sprawcy przemocy, wymagają specjalistycznej pomocy i sprawnie funkcjonującego systemu działającego interdyscyplinarnie, który pomaga przywrócić zaburzoną przez występowanie przemocy równowagę w rodzinie. Duże znaczenie w przypadku zagrożenia przemocą mają przede wszystkim działania profilaktyczne, które prowadzone odpowiednio wcześniej i wśród całego społeczeństwa dają szansę na uniknięcie głębokiego kryzysu w rodzinie oraz wpływają na zmianę postaw społecznych wobec zjawiska przemocy w rodzinie. Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021 - 2030, zwany dalej Programem jest kontynuacją działań realizowanych w mieście w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2015 – 2020.

Od 2010 roku w naszym mieście prowadzone są skoordynowane działania mające na celu zminimalizowanie problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie. Działania te dostosowujemy w miarę potrzeb do aktualnych uwarunkowań. Realizacja przebiega wielopoziomowo i są w nią zaangażowane wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, w tym ochrony ofiar przemocy w rodzinie. Przystępując do opracowania Programu na lata 2021 - 2030 oparto jego założenia na następujących dokumentach:

- 1) ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r.,
- 2) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”,
- 3) Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021,
- 4) Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie śląskim na lata 2014-2020 zawierający program ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowy program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie z dnia 22 lipca 2014 r.

III. Definicja pojęć

Przez użyte w tekście słowa rozumie się:

Przemoc w rodzinie - to jednorazowe lub powtarzające się, umyślne działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodującą szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne. Określenie przemoc domowa odnosi się do dowolnego rodzaju przemocy: fizycznej, psychicznej, seksualnej, ekonomicznej, jaka ma miejsce w obrębie rodziny. Przemoc zakłada następujące cechy: jest intencjonalna, czyli jest zamierzonym działaniem ukierunkowanym na ofiarę i ma na celu kontrolowanie jej i podporządkowanie, siły są nierównomierne - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą, ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy, narusza prawa i dobra osobiste - sprawca wykorzystuje przewagę siły, ogranicza podstawowe potrzeby niezbędne do prawidłowego funkcjonowania (fizjologiczne, bezpieczeństwa) oraz narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itd.), powoduje cierpienie i ból - sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody, doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Interwencja kryzysowa – działania podejmowane na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, mające na celu przywrócenie ich równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie w trudnych sytuacjach. W ramach interwencji kryzysowej udziela się natychmiastowej pomocy psychologicznej, w zależności od potrzeb – poradnictwa socjalnego lub prawnego, a także w sytuacjach uzasadnionych – schronienia do 3 miesięcy.

Specjalistyczna pomoc - poradnictwo specjalistyczne – rodzaj pomocy świadczonej przez specjalistów z różnych dziedzin w szczególności prawa, psychologii, pedagogiki dla osób i rodzin, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. W udzielaniu tego rodzaju świadczeń nie uwzględnia się kryterium dochodowego.

Mieszkania chronione - mieszkanie chronione, o którym mowa w Programie, jest formą działalności pomocy społecznej dla matek, kobiet w ciąży lub ojców samotnie wychowujących dzieci będących w sytuacji kryzysowej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Przebywające w mieszkaniach chronionych osoby pod opieką specjalistów przygotowywane są do prowadzenia samodzielnego życia oraz wyjścia z sytuacji kryzysowej. Mieszkanie chronione ma charakter treningowy i zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku w integracji ze społecznością lokalną.

Niebieskie Karty – to procedura interwencji wobec przemocy domowej stosowana przez Policję, pomoc społeczną, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, oświatę i ochronę zdrowia. Wprowadzenie procedury Niebieskiej Karty jest ważnym elementem przeciwdziałania przemocy w rodzinie w środowisku lokalnym, który jest wykorzystywany do tworzenia tego typu profesjonalnych systemów.

Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy - program działań psychologicznych, edukacyjnych i socjalizacyjnych wobec osób stosujących przemoc, ukierunkowany na taką zmianę ich zachowań i postaw, która zmniejszy ryzyko dalszego stosowania przez nie przemocy oraz zwiększy zdolność do samokontroli agresywnych zachowań i konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny – Zespół Interdyscyplinarny do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie, składający się z przedstawicieli służb społecznych i innych jednostek. Powołany w celu skutecznego rozwiązywania problemów związanych z przemocą w rodzinie.

Grupa robocza – zespół przedstawicieli instytucji powołanych przez Zespół Interdyscyplinarny do pracy z rodziną, w której realizowana jest procedura Niebieskie Karty w celu zapobiegania przemocy.

Grupy wsparcia - są to spotkania w obecności psychologa dla osób przeżywających podobne trudności. Umożliwiają rozmawianie o swoich problemach, uczuciach i emocjach z nimi związanych, z innymi osobami dotkniętymi podobnym problemem. Opowiedzenie innym o aktualnej trudnej sytuacji i wysłuchanie osób z podobnymi doświadczeniami daje oparcie oraz poczucie, że nie jest się samemu ze swoimi kłopotami. Wsparcie uzyskane podczas spotkań, możliwość uwolnienia ciężaru emocji i bólu, ułatwia radzenie sobie w trudnej sytuacji. Uczestniczenie w grupie wsparcia jest poprzedzone konsultacją, na której wspólnie z klientem podejmowana jest decyzja o rozpoczęciu uczęszczania do grupy.

IV. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania, a jej rozmiary szacuje się na podstawie źródeł tzw. rejestrowanych, czyli danych z poszczególnych służb i instytucji stykających się z problemem przemocy w rodzinie.

Każdego roku Zespół Interdyscyplinarny analizuje dane statystyczne nie tylko obrazujące problem przemocy w rodzinie w naszym mieście, ale również w całej Polsce. Jak wynika z danych GUS (GUS: stat.gov.pl dane z 23.07.2020 roku), **ofiarami znęcania się ze strony członków rodziny najczęściej były kobiety, prawie 80 procent w 2018 (16 424 kobiet) i w 2019 (17 475 kobiet)**. Na przestrzeni sześciu lat liczba pokrzywdzonych z art. 207 KK nigdy nie spadła poniżej 19 tys. W 2018 roku poszkodowanych było 20 558 osób a w 2019 – 22 088 osób. Największy odsetek stanowią kobiety po 30 roku życia i mężczyźni po 50 roku życia.

Tab1. Ofiary przemocy w rodzinie – art.207 KK.

rok	2018		2019	
	kobiety	mężczyźni	kobiety	mężczyźni
Liczba ofiar znęcania w rodzinie	16 424	4 134	17 475	4 613
ogółem	20 558		22 088	

Badania prowadzone na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pod nazwą „Ogólnopolska diagnoza infrastruktury wsparcia osób doznających przemocy oraz wsparcia efektywności i skuteczności stosowanych form pomocy – raport końcowy”.(2017) dostępny na <https://www.gov.pl/web/rodzina/diagnozy-zjawiska-przemocy-w-rodzinie> wskazuje, że w naszym kraju istnieje duża liczba oraz różnorodność placówek wspierających osoby doznające przemocy. Pomoc oferowana przez te placówki jest dostosowana do potrzeb osoby doznającej przemocy oraz zależna od rodzaju przemocy jakiej osoba doświadczyła (np.: schronienie, pomoc materialna, pomoc psychologiczna, prawna, doradztwo zawodowe). Zdaniem badaczy wzrósł poziom zaufania osób doznających przemocy w rodzinie do instytucji oferujących wsparcie, skutecznie działa procedura „Niebieskie Karty”. Osoby badane zwróciły uwagę na dostępność z różnych źródeł, informacji o miejscach pomocy. Ważną rolę w działaniach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie odgrywa profilaktyka, zwłaszcza w obszarze zwiększania wrażliwości osób – świadków przemocy domowej na reagowanie na przemoc.

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie jest zadaniem trudnym ze względu na charakter przemocy domowej, gdzie „ukrywanie czy usprawiedliwianie” przemocy jest zjawiskiem częstym u osób, które jej doświadczają. W diagnozie problemu w naszym mieście bazujemy na danych pozyskiwanych od wielu lat w procesie monitorowania przemocy domowej. Prowadzimy monitoring kilku obszarów:

1. Interwencyjnego
2. Pomocy specjalistycznej w tym Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie
3. Profilaktyki
4. Podnoszenia kwalifikacji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dane do analizy pochodzą ze statystyk rocznych jednostek i podmiotów. W naszym mieście zastosowano jednolity wzór monitorowania zjawiska przemocy, którym posługiwaliśmy się przez ostatnie cztery lata analizując potrzeby i działania mieszkańców i instytucji w tym zakresie. Poniżej przedstawiono zestawienia analizowanych obszarów i wnioski, które uwzględniono w konstruowaniu zadań nowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021-2030.

Analiza działań w obszarze zapobiegania przemocy w rodzinach w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na przestrzeni lat 2015 – 2019.

1.Obszar interwencyjny – realizacja procedury Niebieskie Karty.

Procedura Niebieskie Karty jest podstawową procedurą interwencji w rodzinach, w których istnieje podejrzenie występowania przemocy. Jej działania są określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, a ich szczegóły zawarte w przepisach wykonawczych do wymienionej ustawy – Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”. Głównymi wykonawcami rozporządzenia są przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Członkowie grupy roboczej powołanej do wykonania zadań zgodnych z procedurą mają za zadanie rozpoznać czy w środowisku dochodzi do przemocy i wskazać pokrzywdzonym możliwości pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym. „Niebieskie Karty” umożliwiają interdyscyplinarny model pracy z rodziną, a przez to wzmacniają efektywność działań poszczególnych służb zaangażowanych w pracę z osobami doświadczającymi przemocy. Podstawą skuteczności procedury i oferowanej pomocy jest współpraca przedstawicieli różnych służb stykających się z ofiarami lub sprawcami przemocy w rodzinie. Początek procesu pomocy rodzinie, która doświadcza przemocy to właściwe jej rozpoznanie i wypełnienie formularza Niebieskiej Karty przez policjanta, pracownika socjalnego, członka gminnej komisji, pedagoga czy pracownika ochrony zdrowia. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

Tab.2. Ogólna liczba interwencji domowych dane - KMP Jaworzno 2015 - 2019

Lata	2015	2016	2017	2018	2019
Ogólna liczba interwencji domowych zgłoszonych do interwencji Policji	1072	1600	2078	2249	2004
Liczba Niebieskich Kart założonych przez Policję	125	167	124	126	132

Tab.3. Liczba Niebieskich Kart i grup roboczych w latach 2015 – 2019.

rok	Liczba NK	Liczba grup roboczych	Liczba ofiar przemocy	Liczba sprawców	Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych	Liczba NK zakończonych
2015	153	966	Kobiety 123	Kobiety 16	181	103
			Mężczyźni 18	Mężczyźni 137		
			Dzieci 12	-----		
2016	196	1467	Kobiety 181	Kobiety 14	228	173
			Mężczyźni 13	Mężczyźni 183		
			Dzieci 4			
2017	165	1367	Kobiety 137	Kobiety 19	207	191
			Mężczyźni 16	Mężczyźni 150		
			Dzieci 12			
2018	165	946	Kobiety 138	Kobiety 17	195	120
			Mężczyźni 17	Mężczyźni 149		
			Dzieci 10	Dzieci 10		
2019	243	929	Kobiety 162	Kobiety 29	204	127
			Mężczyźni 16	Mężczyźni 177		
			Dzieci 23	-----		

W ciągu pięciu lat zmniejszyła się w naszym mieście o połowę liczba Niebieskich Kart zakładanych w rodzinach podczas interwencji domowych realizowanych przez Policję. W latach 2015-2016 Niebieskie Karty stanowiły około 10% wszystkich interwencji domowych, w kolejnych latach 2017-2019 już tylko około 5%. Policja interweniująca w miejscu zdarzenia częściej rozeznaje konflikty rodzinne, niż zagrożenie członków rodziny przemocą domową. Wobec powyższego działania podejmowane w ramach czynności związanych z procedurą Niebieskie Karty od kilku lat utrzymują się na podobnym poziomie. Około 200 rodzin w Jaworznie jest objętych procedurą. Przemoc domowa ma charakter dynamiczny i po okresie stabilizacji czy tzw. "miodowego miesiąca" w rodzinie mogą występować sytuacje, w których służby interweniują ponownie w tej samej rodzinie. Nierzadko zdarzają się sytuacje, w których jest wskazanych dwóch sprawców przemocy domowej są to sytuacje, gdzie małżonkowie wzajemnie oskarżają się lub stosują wobec siebie przemoc. Takie sytuacje wymagają specjalistycznej wiedzy od członków grupy roboczej żeby właściwie rozeznaczyć sytuację rodziny i wskazać osoby zagrożone przemocą. Liczba grup roboczych jest zależna od sytuacji w rodzinie, członkowie grupy roboczej mogą w danej sprawie spotykać się kilka lub kilkanaście razy żeby zweryfikować sytuację w rodzinie i zmodyfikować plan pomocy, by jak najskuteczniej powstrzymać przemoc i ochronić osoby poszkodowane. Analizy procedury Niebieskie Karty w naszym mieście są zgodne z danymi przedstawionymi w tab1. nadal większą grupę osób pokrzywdzonych stanowią kobiety. Rodzaj przemocy, którą zgłaszają to najczęściej przemoc psychiczna (wyzwiska, obrażanie, pomniejszanie wartości), fizyczna (bicie, popychanie, ciągnięcie za włosy, kopanie szarpanie czy też gwałt) oraz ekonomiczna (zabieranie pieniędzy, pozbawianie środków do życia, itp.).

Tab.4. Ilość Niebieskich Kart zakładanych przez przedstawicieli instytucji w Jaworznie.

rok	2015	2016	2017	2018	2019
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	15	9	17	21	46
Komenda Miejska Policji	125	167	124	126	132
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2	3	2	0	2
Oświata	3	6	3	2	4
Służba zdrowia	0	0	8	4	3
Ośrodek Interwencji Kryzysowej	8	11	11	12	14
Razem	153	196	165	165	201

Z danych przedstawionych w tabeli 4 wynika, że najczęściej procedurę Niebieskie Karty wszczynają służby, które w swoich zadaniach mają możliwość bezpośredniej interwencji często „na miejscu zdarzenia”. W naszym mieście Policja zakłada podczas interwencji domowych ponad 70% Niebieskich Kart, które są realizowane w Jaworznie. Instytucje pomocy społecznej (Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej czy Ośrodek Interwencji Kryzysowej) również wszczynają wiele procedur najczęściej w sytuacjach, gdy osoba zgłasza się po pomoc do tych instytucji. Pozostałe podmioty uprawnione do reagowania w sytuacji przemocy i zakładania procedury Niebieskie Karty wszczynają po kilka procedur w ciągu roku. Wielokrotne analizy tej sytuacji zwracają uwagę na potrzebę szkoleń w obszarze realizacji procedury Niebieskie Karty jednostek oświaty i służby zdrowia. Procedura Niebieskie Karty zakłada interdyscyplinarny charakter współpracy instytucji w ramach prac Grupy Roboczej, na której przedstawiciele powołanych do realizacji procedury podmiotów wspólnie ustalają plan pomocy dla rodziny. Dzięki takiej pracy osoby doświadczające przemocy mogą uzyskać pomoc w kilku obszarach: interwencyjnym, socjalnym, terapeutycznym.

Tab. 5. Działania związane z realizacją procedury Niebieskie Karty w 2015 - 2019 w podziale na dzielnice miasta.

Dzielnice	Ilość Niebieskich Kart				
	2015	2016	2017	2018	2019
Centrum Jaworzna, Ciężkowice, Bory, Byczyna, Jeleń	65	97	69	94	86
Osiedle Podłęże	25	37	36	22	27
Osiedle Stałe	30	30	27	28	35

Szczakowa	33	32	33	21	53
-----------	----	----	----	----	----

Podział na dzielnice działań związanych z procedurą Niebieskie Karty wskazuje obszary naszego miasta, gdzie zgłoszeń w związku z przemocą domową jest dużo. Najwięcej zgłoszeń jest w największym rejonie obejmującym Centrum Miasta i przyległe do niego dzielnice Ciężkowice, Bory, Jeleń, Byczyna. W 2019 roku prowadzono tam 42% wszystkich procedur Niebieskie Karty. W dzielnicy Szczakowa w ostatnim okresie daje się zauważyć zwiększenie liczby realizowanych procedur ponad dwukrotnie. Wzrasta również liczba rodzin zagrożonych przemocą w dzielnicy Osiedle Stałe.

Tab.6. Działania Prokuratury w 2015 roku w związku ze zgłoszeniami z art.207 KK.

Rodzaj działania	Ilość osób				
	2015	2016	2017	2018	2019
Rejestracja sprawy	64	94	108	73	100
Umorzenie	11	15	22	14	32
Odmowa wszczęcia	35	39	69	44	46
Akt oskarżenia	7	7	5	4	8
Środki zapobiegawcze	3	0	0	1	0

W polskim Kodeksie Karnym nie ma pojęcia przemocy w rodzinie, tak jak definiuje go ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 2010 roku. W prawie mamy pojęcie znęcania nad rodziną, które jest utożsamiane z przemocą w rodzinie, jednakże definicja ustawowa jest znacznie szersza i wykracza poza punkty zawarte w Kodeksie Karnym. (zobacz: Grzegorz Wrona rozprawa doktorska Grzegorz Wrona „Konflikt a przemoc zastosowanie art. 207§1 kk w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” Uniwersytet Warszawski Wydział Prawa i Administracji. Warszawa 2016 rok). Czyny sprawców przemocy domowej trzeba dopasować do paragrafów określających przestępstwa w Kodeksie Karnym np.: pobicie, znęcanie nad rodziną. Wiele z zachowań sprawcy, które zaliczamy do tzw: przemocy psychicznej czy ekonomicznej nie jest przestępstwem. W tabeli 6 wskazano ilość osób, dla których postawiono akt oskarżenia w związku z art. 207KK – przestępstwo znęcania nad rodziną. Odsetek aktów oskarżenia w stosunku do ilości zgłaszanych spraw nie przekracza 8% zgłoszonych spraw. Wskaźniki te pokazują, jak trudno osobom pokrzywdzonym, które cierpią w wyniku doznawania różnych rodzajów przemocy przedstawić dowody, by wykazać swoją krzywdę i ukarać sprawcę znęcania nad rodziną.

2. Pomoc psychologiczna, pedagogiczna i socjalna.

Osoby doświadczające przemocy poza zdecydowanym przerwaniem łańcucha przemocy potrzebują również wsparcia psychicznego, pomocy socjalnej i prawnej.

Tab.7 . Pomoc specjalistyczna dla ofiar przemocy mieszkańców Jaworzna w latach 2015 - 2019

Ilość osób	2015 rok	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Pomoc psychologiczna	150 osób 611 spotkań	139 osób 722 spotkań	139 osób 716 spotkań	93 osób 419 spotkań	64 osoby 411 spotkań
Pomoc socjalna	52 rodziny 146 osób	71 rodzin 234 osoby	36 rodzin 109 osób	144 rodziny 527 osób	254 rodziny 757 osób

Pomoc prawna	40	30	30	29	Brak danych szczegółowych. Pomoc prawna udzielana w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej finansowanej przez Gminę.
--------------	----	----	----	----	--

Tab. 8. Liczba osób doświadczających przemocy, którym udzielono całodobowego schronienia:

Lata	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób ofiar przemocy umieszczonych w Mieszkaniach Chronionych	12 kobiet 17 dzieci	11 kobiet 17 dzieci	9 kobiet 10 dzieci	4 kobiety 8 dzieci	5 kobiet 6 dzieci

Tab. 9. Liczba osób uczestniczących w spotkaniach wzmacniających kompetencje rodzicielskie.

Lata	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba osób	100	104	59	82	80

3. Program Korekcyjno – Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie.

Podstawowym celem wszystkich działań wynikających z realizacji programu jest powstrzymanie sprawców od stosowania przemocy w rodzinie. Poddając osobę stosującą przemoc odpowiednim oddziaływaniom korekcyjno – edukacyjnym staramy się doprowadzić do redukcji jej nieprawidłowych zachowań, ukształtowania postawy partnerstwa i szacunku wobec drugiego człowieka oraz odpowiedzialności za popełnione czyny. Efektywność programu jest uzależniona od woli i motywacji uczestnika. W Jaworznie rocznie ponad 30 osób bierze udział w Programie. W załączniku znajduje się Program Korekcyjno – Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie realizowany w Jaworznie.

Tab.10. Liczba uczestników Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie.

Lata	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba uczestników zakwalifikowanych do Programu	33	33	35	36	33
Liczba uczestników która ukończyła Program	18	15	17	14	18

% uczestników kończących program	54%	45%	48%	38%	54%
----------------------------------	-----	-----	-----	-----	-----

4. Profilaktyka

Działania profilaktyczne w Jaworznie prowadzone są przez instytucje, które w swoich zadaniach mają możliwość organizowania zajęć, warsztatów profilaktycznych czy lokalnych kampanii przeciw przemocy. Prowadzone są zajęcia z obszaru profilaktyki uniwersalnej czyli takiej, której treści mają dotrzeć do każdej osoby zwiększając jej wiedzę i możliwości reagowania na przemoc. W latach 2015 i 2016 Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie prowadził lokalne kampanie przeciw przemocy w rodzinie finansowane ze środków rządowych w ramach Programu Osłonowego Wspierania Jednostek Samorządu Terytorialnego w Obszarze Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W kolejnych latach programy profilaktyczne adresowane głównie do dzieci i ich rodziców były finansowane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Poza działaniami, które swoim zasięgiem obejmowały całe miasto w każdej szkole w Jaworznie prowadzone są każdego roku zajęcia profilaktyczne uwrażliwiające dzieci i młodzież na aspekty przemocy.

Tab.11 Działania profilaktyczne – kampanie lokalne przeciw przemocy

Lata	Kampania lokalna/program profilaktyczny	Liczba osób	Liczba spotkań
2015	Kampania lokalna „Bezpieczne dziecko – bezpieczna rodzina”	959	104
2016	Kampania lokalna „Chronimy dzieci – uczymy bezpiecznych zachowań”	1411	91
2017	Program profilaktyczny „Szanuj mnie – szanuj siebie”	2861	248
2018	Program profilaktyczny „Emotikon-ka”	2666	192
2019	Program profilaktyczny „Zły dotyk”	1510	80

5. Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Od osób pracujących z ofiarami przemocy wymaga się specjalistycznej wiedzy na temat przemocy domowej. Policjanci, pracownicy socjalni, nauczyciele, pracownicy służby zdrowia oraz osoby na co dzień zajmujące się pomaganiem ofiarom przemocy powinni na bieżąco uzupełniać swoją wiedzę w tym zakresie. Każdego roku ponad 200 osób korzysta z różnego rodzaju szkoleń w tym szkoleń specjalistycznych pod nazwą Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

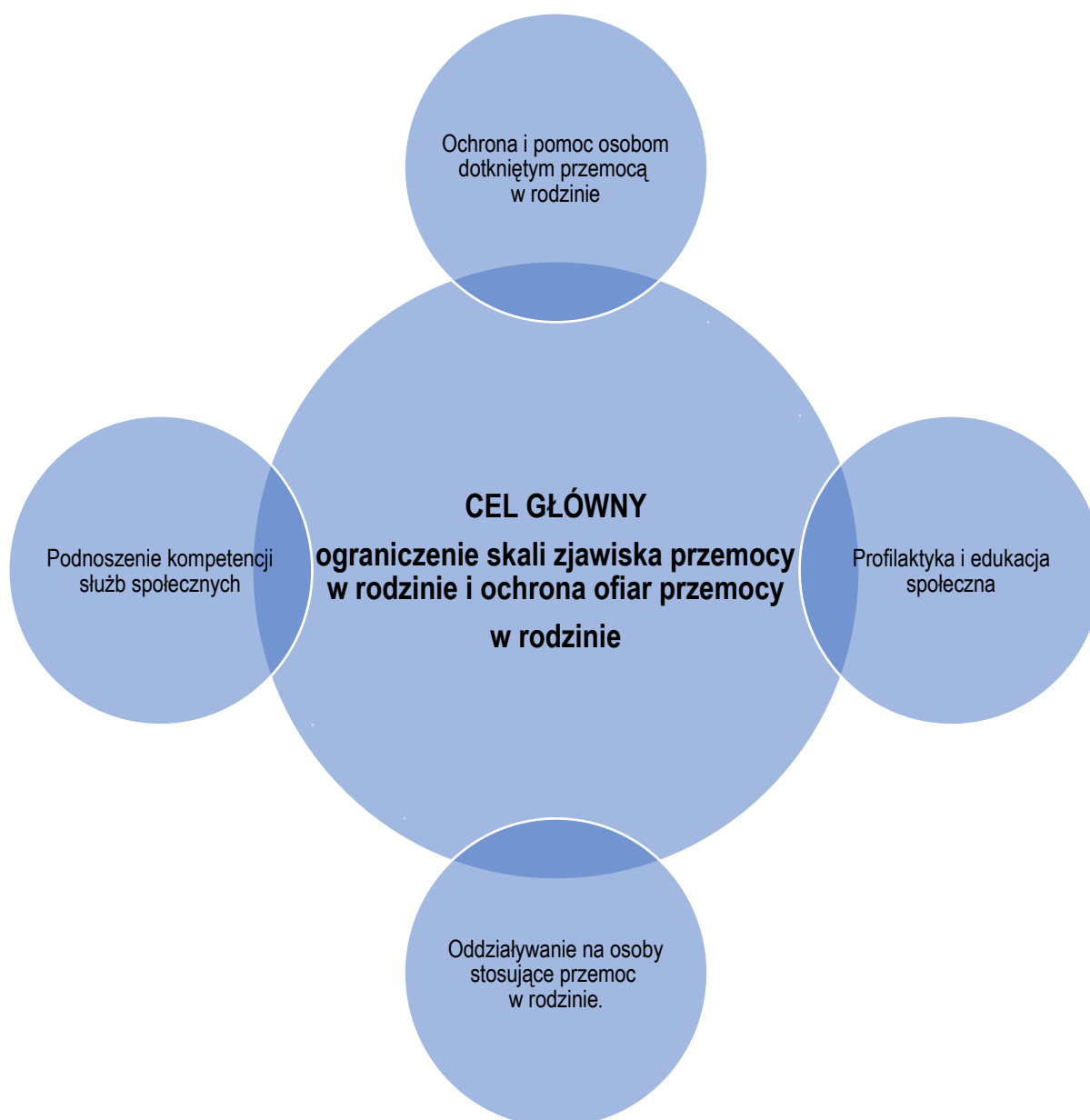
Wnioski

Lokalna diagnoza systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparta jest na danych pochodzących z monitoringu prowadzonego przez Zespół Interdyscyplinarny w latach 2015 – 2019 oraz sprawozdań rocznych Zespołu Interdyscyplinarnego, Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Jaworznie.

W obecnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021 – 2030 należy wziąć szczególnie pod uwagę następujące kwestie:

1. Profilaktyka: obszar kierowany do ogółu mieszkańców miasta Jaworzna, w tym do osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie.
 - 1) kontynuacja działań społecznych mających na celu zwiększenie świadomości na temat przemocy w rodzinie wśród mieszkańców oraz informujących o możliwościach uzyskania pomocy,
 - 2) dostosowanie oferty edukacyjnej i profilaktycznej do potrzeb osób starszych,
 - 3) prowadzenie działań edukacyjnych w celu wzmocnienia opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach, a w szczególności w rodzinach zagrożonych przemocą,
 - 4) edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w obszarze rozwiązywania konfliktów bez używania przemocy.
2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
 - 1) usprawnianie współpracy jednostek w ramach realizacji procedury Niebieskie Karty,
 - 2) prowadzenie monitoringu sytuacji rodziny po zakończeniu procedury Niebieskie Karty (potwierdzanie zasadności, wzmacnianie zmian, motywowanie, wspieranie w ramach pracy socjalnej),
 - 3) współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy rodzinie doświadczającej przemocy,
3. Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie.
 - 1) działania służb w kierunku izolowania sprawcy przemocy w rodzinie,
 - 2) praca nad zwiększeniem skuteczności oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych na sprawców przemocy w rodzinie w kierunku zaprzestania jej stosowania,
4. Szkolenia dla podmiotów realizujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - 1) podnoszenie kompetencji zawodowych osób działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - 2) zwiększenie zaangażowania systemu ochrony zdrowia i oświaty w pomoc osobom doznającym przemocy i realizację procedury Niebieskie Karty,
 - 3) cykliczne szkolenia Policji w zakresie stosowania procedury Niebieskie Karty w związku z dużą rotacją pracowników w dzielnicach,
 - 4) udział osób pracujących z rodzinami doświadczającymi przemocy w grupach wsparcia, superwizjach, coachingu w celu zapobiegania wypaleniu zawodowemu,
 - 5) zapewnienie corocznych środków finansowych miasta na realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V. CEL PROGRAMU I OBSZARY DZIAŁANIA

Cele szczegółowe:

1. Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie problemów związanych ze zjawiskiem przemocy domowej z uwzględnieniem mechanizmów przemocy i wskazaniem na ich społeczną szkodliwość.
2. Intensyfikacja oddziaływań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie (kierowanych do różnych grup społecznych).
3. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.
4. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie.
5. Podnoszenie standardów działań w obszarze profilaktyki i interwencji przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w naszym mieście.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Program jest skierowany do społeczności lokalnej Gminy Miasta Jaworzna, a w szczególności do:

- 1) osób doznających przemocy, w tym do dzieci i innych osób zależnych (do tych grup należy zaliczyć oprócz dzieci, także osoby niepełnosprawne, osoby starsze),
- 2) osób stosujących przemoc,
- 3) świadków przemocy,
- 4) osób/instytucji świadczących pomoc na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc,
- 5) rodzin zagrożonych przemocą,
- 6) rodzin, które chcą promować postawy rodzicielskie wolne od przemocy.

VII. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorami programu są:

- 1) Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jaworznie,
- 3) Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie,
- 4) Komenda Miejska Policji w Jaworznie,
- 5) Prokuratura Rejonowa w Jaworznie,
- 6) Sąd Rejonowy w Jaworznie - Sądowa Służba Kuratorska przy Sądzie Rejonowym w Jaworznie,
- 7) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Jaworznie,
- 8) Straż Miejska w Jaworznie,
- 9) Ognisko Wychowawcze w Jaworznie,
- 10) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jaworznie,
- 11) Wydział Zdrowia Urzędu Miejskiego w Jaworznie,
- 12) Wydział Edukacji Urzędu Miejskiego w Jaworznie,
- 13) Wydział Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miejskiego w Jaworznie,
- 14) placówki opiekuńczo – wychowawcze w Jaworznie,
- 15) przedstawiciele placówek oświatowych,
- 16) przedstawiciele placówek ochrony zdrowia,
- 17) organizacje pozarządowe i kościelne.

VIII. ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI

OBSZAR I. Profilaktyka i edukacja społeczna				
Cel szczegółowy: Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie problemów związanych ze zjawiskiem przemocy domowej.				
	ZADANIE	DZIAŁANIE	WSKAŹNIK	REALIZATOR
1.	Kampanie społeczne, spotkania informacyjne i edukacyjne na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Organizacja kampanii społecznych i spotkań informacyjnych i edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy dla mieszkańców miasta	Liczba kampanii społecznych, spotkań informacyjnych i edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania przemocy. Liczba zamieszczonych materiałów i publikacji	Wszyscy realizatorzy Programu
2.	Analiza potrzeb i zasobów miasta w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz usprawnianie systemu i jego działań w tym obszarze	Realizacja badań opinii społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie. Ocena istniejących zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Sprawozdanie z działań systemu przeciwdziałania przemocy w mieście Jaworznie	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
Cel szczegółowy: Intensyfikacja oddziaływań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.				
1.	Działania profilaktyczne, edukacyjne dla dzieci, młodzieży i dorosłych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Realizacja programów i zajęć profilaktycznych, edukacyjnych w szkołach i jednostkach samorządu oraz organizacjach pozarządowych	Liczba podmiotów realizujących działania profilaktyczne w obszarze przeciwdziałania przemocy	Przedstawiciele oświaty, pomocy społecznej pracujące z dziećmi i młodzieżą, organizacje pozarządowe
2.	Działania edukacyjne zwiększające kompetencje i umiejętności rodzicielskie i wychowawcze	Opracowanie i realizacja programów i zajęć edukacyjnych zwiększających kompetencje i umiejętności rodzicielskie i wychowawcze	Liczba zrealizowanych programów/zajęć, Liczba uczestników programów	Przedstawiciele oświaty, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, Ognisko Wychowawcze, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
OBSZAR II: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie				
Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.				
1.	Praca socjalna z rodzinami doświadczającymi przemocy w rodzinie	Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach z problemem przemocy	Liczba świadczeniobiorców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

2.	Specjalistyczna pomoc psychologiczna i pedagogiczna i prawna dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	Udzielanie pomocy specjalistycznej psychologicznej i pedagogicznej osobom z problemem przemocy w rodzinie	Liczba świadczeniobiorców	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej
3.	Procedura Niebieskie Karty	Realizacja procedury Niebieskie Karty	Liczba rodzin objętych procedurą	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciele oświaty, przedstawiciele służby zdrowia
4.	Schronienie dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	Zapewnienie bezpiecznego miejsca pobytu dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Liczba osób, którym udzielono schronienia w związku z przemocą w rodzinie	Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Placówki opiekuńczo - wychowawcze
5.	Monitoring działań pomocowych udzielanych osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Prowadzenie monitoringu działań pomocowych na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie	Liczba rodzin objętych monitoringiem	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
OBSZAR III: ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE				
Cel szczegółowy: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie.				
1.	Praca specjalistyczna ze sprawcą przemocy w rodzinie	Motywowanie do podjęcia udziału w Programie Korekcyjno – Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy	Liczba osób/sprawców przemocy objęta pomocą specjalistyczną	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Program Korekcyjno – Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie	Realizacja działań Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie	Liczba osób zakwalifikowanych do programu, liczba osób które przerwały program, liczba osób które ukończyły program, liczba osób które przystąpiły do programu po raz kolejny	Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie, Sąd Rejonowy w Jaworznie, Kuratorska Służba Sądowa, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

OBSZAR IV: PODNOSZENIE KOMPETENCJI SŁUŻB I PRZEDSTAWICIELI PODMIOTÓW REALIZUJĄCYCH DZIAŁANIA Z ZAKRESU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.				
Cel szczegółowy: Profesjonalizacja i podnoszenie standardów działań w obszarze profilaktyki i interwencji przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych				
1.	Zespół Interdyscyplinarny.	Organizowanie spotkań i prac Zespołu Interdyscyplinarnego	Sprawozdanie roczne z działań Zespołu Interdyscyplinarnego	Zespół Interdyscyplinarny
2.	Podnoszenie kompetencji zawodowych w obszarze przeciwdziałania przemocy osób zaangażowanych w pracę z rodzinami, w których występuje przemoc	Organizowanie i udział w szkoleniach przedstawicieli służb, instytucji i organizacji realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Liczba szkoleń, liczba osób przeszkolonych	Wszyscy realizatorzy Programu
3.	System wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie w formie superwizji, coachingu, grup wsparcia	Organizowanie spotkań w formie superwizji, coachingu, grup wsparcia	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach	Wszyscy realizatorzy Programu
Cel szczegółowy: Doskonalenie modelu współpracy służb i instytucji w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie				
1.	Grupy robocze do pracy w rodzinach z problemem przemocy	Współpraca służb i instytucji w grupach roboczych na rzecz rodzin z problemem przemocy	Ilość spotkań grup roboczych	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Policja, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciele oświaty, przedstawiciele służby zdrowia

IX. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU

lp	Obszary działań	Cel szczegółowy	Zakładane rezultaty
1.	Profilaktyka i edukacja społeczna	Zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości społecznej w zakresie problemów związanych ze zjawiskiem przemocy domowej	Podniesienie świadomości nt. zjawiska przemocy oraz zmiana zachowań wobec zjawiska przemocy
		Intensyfikacja oddziaływań profilaktycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Zmniejszanie ilości środowisk, w których występuje przemoc w rodzinie. Podniesienie poziomu wiedzy dotyczącej ochrony osób doświadczających przemocy oraz właściwe reagowanie w sytuacji przemocy. Nabycie wiedzy na temat stosowania właściwych metod i stylów wychowania dzieci
2.	Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie	Poprawa skuteczności udzielanej pomocy i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa ofiar
3.	Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie	Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie	Poprawa sytuacji rodzin, w których dochodziło do przemocy. Zmiana zachowań uczestników Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w rodzinie w kierunku umożliwiającym funkcjonowanie rodzin bez przemocy.

4.	Podnoszenie kompetencji służb społecznych	Podnoszenie wiedzy i standardów działań w obszarze profilaktyki i interwencji przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się problemem przeciwdziałania przemocy w naszym mieście	Zwiększenie profesjonalizmu kadr w rozwiązywaniu problemu przemocy. Zmniejszenie skutków wypalenia zawodowego u pracowników w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
		Doskonalenie modelu współpracy służb i instytucji w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Zwiększenie skuteczności oddziaływań służb w rozwiązywaniu problemu przemocy.

X. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Realizacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021-2030, podlega systematycznemu monitoringowi, za który odpowiedzialny jest Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Jaworznie. Monitorowanie realizacji Programu będzie odbywać się w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. W ramach monitoringu systematycznie gromadzone będą dane dotyczące realizacji określonych działań w ramach poszczególnych celów, co umożliwi ocenę postępu jego realizacji. Uzyskane informacje będą służyć sprawdzeniu efektywności i skuteczności działań programowych.

Ewaluacja Programu polegała będzie na sprawdzeniu w jakim stopniu wskazane w Programie kierunki działania zostały zrealizowane. Dzięki zebraniu danych, przeprowadzeniu ich analizy oraz interpretacji, uzyskane informacje posłużą do dalszego planowania i modyfikacji Programu. Do badań ewaluacyjnych stosować można zarówno techniki ilościowe tj; koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług oraz jakościowe tj: ankiety, obserwacje, opinie, dyskusje, raporty.

XI. RAMY FINANSOWE

Ze względu na szeroki zakres merytoryczny i czas obowiązywania Programu, nie można precyzyjnie określić jego ram finansowych. Ostrożność w szacowaniu środków finansowych ma wiele przyczyn. Jedną z nich jest niepewność, co do przewidywanych dochodów i ewentualnych zmian przepisów w tym dotyczących kompetencji.

Potencjalne źródła finansowania Programu:

- a) budżet państwa,
- b) budżet samorządu województwa,
- c) budżet gminy,
- d) środki państwowych funduszy celowych,
- e) fundusze unijne oraz inne zagraniczne mechanizmy finansowe,
- f) środki własne organizacji pozarządowych,
- g) darowizny rzeczowe i finansowe.

XII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

1. Koordynatora Programu wyznacza Prezydent Miasta, na wniosek Koordynatora Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2021 – 2030, którym jest Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jaworznie.
2. Program to dokument otwarty i mogący podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, rozeznanymi potrzebami miasta oraz wymogami prawa.
3. Wnioski i rekomendacje wynikające z ewaluacji Programu należy składać do Koordynatora Programu, który jest zobowiązany do uruchomienia procedury ewentualnych zmian w prowadzonych działaniach lub proponowania nowych działań w zakresie Programu.

Załącznik do Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
i Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie w Jaworznie
na lata 2021-2030

**PROGRAM KOREKCYJNO – EDUKACYJNY
DLA SPRAWCÓW PRZEMOCY W RODZINIE
DLA MIASTA JAWORZNA**

Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie

1. Nazwa Programu:

Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie pod nazwą „Trening konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

2. Cele Programu

- 1) Nabycie przez uczestników programu sposobów radzenia sobie ze złością, powstrzymujących ich przed dalszym stosowaniem przemocy wobec członków rodziny.
- 2) Zwiększenie wśród uczestników programu umiejętności kontroli nad zachowaniami agresywnymi i współżycia w rodzinie.
- 3) Nabycie przez uczestników programu umiejętności w zakresie prawidłowej komunikacji partnerskiej oraz wychowania dzieci bez używania przemocy, a także niestosowania przemocy wobec osób starszych.
- 4) Kształtowanie u uczestników własnej odpowiedzialności za stosowanie przemocy w rodzinie.
- 5) Nabycie wiedzy przez Uczestników na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.
- 6) Kształtowanie u uczestników programu umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów bez stosowania przemocy.
- 7) Nabycie wiedzy o możliwościach korzystania ze wsparcia instytucji w podjęciu dalszej terapii.

3. Zakres Programu

- 1) Informacja o programie.
- 2) Rekrutacja uczestników zajęć grupowych.
- 3) Prowadzenie zajęć grupowych.
- 4) Prowadzenie zajęć indywidualnych.
- 5) Monitorowanie zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie przez okres 3 lat po jego zakończeniu.
- 6) Ewaluacja Programu.
- 7) Współpraca z instytucjami tj. Policją, Sądem Rejonowym (kuratorzy), Prokuraturą.
- 8) Współpraca z instytucjami z miast ościennych realizującymi Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
- 9) Współpraca z mediami w celu rozpowszechniania programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wśród mieszkańców Jaworzna.

4. Szczegółowy harmonogram.

- 1) Informacja osób stosujących przemoc w rodzinie o możliwościach uczestnictwa: w Programie korekcyjno – edukacyjnym dla sprawców przemocy w rodzinie.

1.1.) Osoby stosujące przemoc w rodzinie uczestniczą w Programie w oparciu o:

- a) podstawę prawną - art. 72, § 1, pkt. 6 Kodeksu Karnego, tj.: „Zawieszając wykonanie kary, sąd może zobowiązać skazanego do: poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu lub rehabilitacyjnemu, albo oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno – edukacyjnych”;
- b) na wniosek lub zalecenie kuratora sądowego wśród osób skazanych pozostających w okresie próby w warunkach wolnościowych (warunkowe zawieszenie wykonania kary, warunkowe przedterminowe zwolnienie) za czyn(-y) z art. 207 par. I kk. (przemoc domowa), lub inne przestępstwo przeciwko rodzinie z rozpoznaniem stosowania przemocy wobec najbliższych;

- c) jako uzupełnienie terapii leczenia uzależnienia od alkoholu, narkotyków lub innych substancji psychoaktywnych;
- d) wszczętą procedurę Niebieskie Karty, w której są wskazani jako osoby podejrzewane o stosowanie przemocy w rodzinie;
- e) dobrowolne zgłoszenie się osoby do uczestnictwa w programie.

1.2) Do Programu nie kwalifikują się osoby:

- a) z zaburzeniami psychicznymi,
- b) z poważnymi zaburzeniami osobowości (np.: antyspołecznej oraz zaburzeniami osobowości pogranicznej),
- c) uzależnione od alkoholu i narkotyków, które nie przeszły podstawowego cyklu terapii. Osoba stosująca przemoc w rodzinie, u której rozpoznano uzależnienie od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych w pierwszej kolejności jest kierowana na terapię uzależnienia.

1.3) Warunkiem przyjęcia osoby do uczestnictwa w programie jest uznanie przez nią faktu stosowania przemocy we własnej rodzinie. Szczegółowe warunki uczestnictwa przedstawiane są uczestnikowi na spotkaniu indywidualnym rekrutującym do uczestnictwa w grupie dla osób sprawujących przemoc w rodzinie pod nazwą „Trening konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

1.4) Informacji osób stosujących przemoc w rodzinie o możliwościach uczestnictwa: w Programie Korekcyjno – Edukacyjnym dla Sprawców Przemocy w Rodzinie dokonują osoby zaangażowane w prowadzenie procedury Niebieskie Karty, członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, grup roboczych oraz kuratorzy i inne podmioty, które w wyniku uprawnień mają możliwość wydawania nakazów uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.

1) Zajęcia indywidualne – rekrutacja do grupy „Trening konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

Przewiduje się 1 godzinną sesję indywidualną. Celem spotkania indywidualnego jest diagnoza, uzyskanie informacji na temat powodu skierowania do programu, a także rozpoznanie motywacji do uczestnictwa w treningu. Uczestnik zapoznawany jest z celami oraz warunkami uczestnictwa. Prowadzący grupę dokonują wstępnego rozpoznania czy uczestnik jest uzależniony od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych. Podczas spotkania wypełniana jest ankieta „Kryteria przyjęcia do programu” oraz omawiane są szczegółowe warunki uczestnictwa w „Treningu konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

2) Zajęcia grupowe i indywidualne.

Podpisanie kontraktu terapeutycznego odbywa się na pierwszych zajęciach grupowych. Z chwilą podpisania kontraktu kandydat staje się uczestnikiem Programu

czas trwania zajęć grupowych: - 4 godziny

ilość zajęć grupowych: -15 spotkań,

w sumie 60 godzin uczestnictwa w Programie.

Zajęcia grupowe odbywają się jeden raz w tygodniu w godzinach popołudniowych przez 4 godziny. Nie przewiduje się dłuższych przerw między kolejnymi zajęciami niż jeden tydzień.

Warsztaty grupowe obejmują edukację oraz trening konstruktywnych zachowań. Prowadzone są z użyciem następujących form warsztatowych: edukacja, dyskusja, odgrywanie ról, scenki.

W sytuacjach uzasadnionych prowadzący zajęcia grupowe może uzupełnić Program o dodatkowe godziny indywidualne dla uczestnika (do 5 godzin na uczestnika w trakcie cyklu).

3) Monitorowanie zachowania związanego z przemocą u osób uczestniczących w programie przez okres 3 lat po jego zakończeniu.

Celem monitoringu jest sprawdzenie skuteczności i efektów programu poprzez monitorowanie zachowania sprawcy. Monitoring prowadzony jest poprzez kontakt z kuratorem, dzielnicowym, pracownikiem socjalnym lub telefonicznie z partnerkami / partnerami lub innymi bliskimi osoby stosującej przemoc w rodzinie. Każdy uczestnik Programu ma założoną „Kartę monitoringu”, która jest uzupełniana w trakcie trwania Programu oraz w wyznaczonych okresach po skończeniu Programu przez uczestnika do 3 lat po skończeniu jego uczestnictwa w Programie.

4) Współpraca z instytucjami tj. Policją, Sądem Rejonowym (kuratorzy), Prokuraturą, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej.

Współpraca z w/w instytucjami ma na celu propagowanie działalności informacyjnej dla osób stosujących przemoc w rodzinie o możliwościach uczestnictwa w Programie. Dodatkowo dzięki współpracy można pozyskać obiektywne informacje służące przeprowadzeniu monitoringu zachowań uczestnika Programu po zakończeniu jego udziału.

5) Ewaluacja programu.

Program oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie podlega ewaluacji, w celu sprawdzenia jego zasadności i efektywności. Ewaluacja umożliwia pomiar skuteczności prowadzonych oddziaływań wobec uczestników zajęć. W związku z powyższym określono konkretne rezultaty programu (w tym poszczególnych działań):

- uczestnictwo w programie (liczbę osób zgłoszonych ,a liczba osób, które zakończyły program – spełniające kryteria jego ukończenia tj. np.: zatrzymały przemoc, nabyły lub rozwinęły swoje umiejętności),
- stopień zmiany zachowań i postaw uczestników zajęć,
- ocena i jakość zajęć realizowanych w programie (satisfakcja uczestników np. ocena korzyści uczestnictwa w programie, proponowanych treści, sposobu prowadzenia zajęć).

Program jest ewaluowany w następujący sposób:

- a) na etapie wstępnym – analiza zawartości merytorycznej Programu i jego zgodności z zaleceniami dotyczącymi oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego,
- b) w trakcie realizacji - poprzez rozmowę, analizę postaw zachowań uczestników programu i adekwatności treści Programu do ich oczekiwań,
- c) po zakończeniu poprzez monitoring zachowań uczestników Programu pod kątem osiągnięcia założonych w Programie celów.

Ewaluację prowadzi jednostka realizująca Program i sporządza raport ewaluacyjny.

1) Współpraca z instytucjami z miast ościennych realizującymi Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Celem współpracy jest bieżąca konsultacja metod i technik używanych podczas zajęć grupowych, a także wymiana doświadczeń związanych z realizacją Programu w innych miastach celem stworzenia jak najbardziej efektywnego systemu oddziaływań korekcyjnych na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

- 2) Współpraca z mediami i innymi środkami masowego przekazu w celu rozpowszechniania Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla Sprawców Przemocy w Rodzinie wśród mieszkańców Jaworzna.

Program Korekcyjno – Edukacyjny dla Sprawców Przemocy w Rodzinie jest częścią Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Jaworznie na lata 2021-2030 realizowanego w naszym mieście. Założeniem Programu jest zmniejszenie występowania zjawiska przemocy wśród rodzin zamieszkujących Jaworzno. Konsekwentne i systematyczne działania informacyjne kierowane do mieszkańców przynoszą efekty w postaci wzrostu świadomości społeczeństwa w temacie zagrożeń wynikających z przemocy w rodzinie. Mieszkańcy naszego miasta znają miejsca, do których mogą zwrócić się po pomoc w sytuacji zagrożenia przemocą w rodzinie. Staramy się na bieżąco informować społeczność lokalną o możliwościach pomocy zarówno dla osób doświadczających przemocy w rodzinie jak i dla osób stosujących taką przemoc. Współpraca z mediami i właścicielami stron internetowych kierujących informacje do mieszkańców naszego miasta o jego problemach pomagają w działalności informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

5. Szczegółowy opis działań w „Treningu konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie”.

- 1) Zawartość merytoryczna.
 - a) trening konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Oparty jest na elementach Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Duluth oraz zaleceń dotyczących realizacji programów oddziaływań korekcyjno - edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego wydanych 01.09.2014 r.,
 - b) trening konstruktywnego radzenia sobie ze złością i agresją dla osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzony jest w miejscu, gdzie nie prowadzi się terapii dla osób doznających przemocy,
 - c) uczestnikom proponowane są następujące obszary tematyczne do pracy w trakcie uczestnictwa w Treningu:
 - obszar związany z różnicami płciowymi i wynikającymi z nich stereotypami, które mają powiązania ze stosowaniem przemocy w rodzinach, realne a wyobrażone różnice między kobietami a mężczyznami,
 - obszar związany z potrzebami władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich - rozpoznawanie osobistych postaw w tym temacie oraz wpływ własnych przekonań dotyczących kontroli w relacjach na stosowanie przemocy w rodzinie, zachowania asertywne i agresywne, umiejętność ich rozróżniania itp.,
 - obszar związany z planowaniem i rozwijaniem samokontroli,
 - obszar związany z rozpoznawaniem uzależnień i ich wpływu na zaburzenia życia rodzinnego i na stosowanie przemocy,
 - obszar związany z poprawną komunikacją interpersonalną,
 - obszar związany z tworzeniem pozytywnych standardów w życiu rodzinnym i kierowanie się wartościami w relacjach w rodzinie,

- obszar związany z seksualnością i zachowaniami przemocowymi w tej sferze,
- obszar związany z wpływem przemocy w rodzinie na psychikę dzieci,
- obszar związany z kształtowaniem postaw tolerancji i szacunku wobec osób starszych i niepełnosprawnych,
- obszar związany z informacjami na temat możliwości pomocy terapeutycznej dla osób stosujących przemoc w rodzinach.

Przyswajanie wiedzy odbywa się między innymi poprzez prowadzenie otwartej dyskusji oraz odwoływanie się do indywidualnych doświadczeń, a przede wszystkim praca grupowa w formie warsztatowych ćwiczeń, która obejmuje rozwój umiejętności i kształtowanie postaw w zakresie:

- rozwijania samokontroli, określenia tzw zapalników,
- komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów
- przyjmowania i wyrażania krytyki,
- treningu mówienia o sprawach osobistych, umiejętność uważnego słuchania,
- wypowiedania i przyjmowania komplementów,
- treningu radzenia sobie w sytuacji kryzysowej,
- poszanowania seksualności, przemoc seksualna,
- planowania umiejętności, stawianie celów, podejmowanie decyzji,
- promowania pozytywnych standardów i wartości życia rodzinnego.

Celem treningu jest nabycie u uczestników umiejętności rozpoznawania u siebie tzw. zapalników oraz fizycznych objawów świadczących o występowaniu zachowań agresywnych, zapoznanie uczestników z technikami i metodami, których zastosowanie pozwoli na uniknięcie przemocy (stop, przerwa na ochłonięcie). Kolejne sesje poświęcone są nauce nowych konstruktywnych zachowań będących alternatywą dla zachowań przemocowych. Służą temu wykłady oraz ćwiczenia poświęcone między innymi zachowaniom asertywnym, nowym sposobom rozwiązywania problemów, zasadom sprawiedliwej kłótni oraz nauce umiejętności prawidłowej komunikacji werbalnej i niewerbalnej. Efektem treningu jest rozpoznawanie własnych emocji przez uczestników, radzenie sobie z nimi a przede wszystkim zaprzestanie stosowania przemocy.

6. Czas realizacji.

Program będzie koordynowany przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Jaworznie.

Czas realizacji programu: styczeń – grudzień

Kolejne sesje będą powtarzane cyklicznie. Jedna sesja obejmuje:

Spotkanie rekrutacyjne -1 godzina,

Spotkania grupowe -15 sesji

Czas trwania sesji grupowej - 4 godziny

Liczba osób prowadzących program - 2 osoby.

W sytuacjach uzasadnionych przez prowadzących Program uczestnik może mieć możliwość skorzystania z zajęć indywidualnych w wymiarze do 4 godzin.

Każdy uczestnik w Programie ma do realizacji pełny cykl w wymiarze 1 godzina rekrutacyjna, 60 godzin pracy grupowej i do 4 godzin pracy indywidualnej. Uczestnik może wejść do Programu w dowolnym momencie jego trwania i uzupełnia poszczególne tematy zgodnie z ich harmonogramem. Szczegółowe warunki uczestnictwa w Programie są przedstawiane każdemu uczestnikowi w formie pisemnej przed podjęciem decyzji o podpisaniu kontraktu uczestnictwa w Programie.

7. Zakładane rezultaty. Warunki ukończenia programu.

Zakładane rezultaty do osiągnięcia przez uczestników to zmiana zachowania w kierunku nie używania zachowań przemocowych zarówno przemocy fizycznej jak i psychicznej wobec osób najbliższych, przyswojenie oraz umiejętność wykorzystania treści poznanych podczas zajęć w programie i nabycie umiejętności radzenia sobie z zachowaniami agresywnymi oraz kontroli własnych zachowań, a także:

- przyjmowanie odpowiedzialności za stosowanie przemocy wobec osób najbliższych,
- nabycie umiejętności zwracania się o pomoc do instytucji i korzystania z oferty pomocowej,
- umiejętność przyjmowania informacji zwrotnych,
- ukończenie Programu przez uczestnika.

Warunkiem ukończenia programu oraz uzyskania zaświadczenia o ukończeniu jest:

1. Uczestnictwo w co najmniej 80% zajęć grupowych założonych w programie, tj. 48 godziny.
2. Zaprzestanie stosowania przemocy.
3. Aktywne uczestnictwo w zajęciach, wykonywanie zadań wyznaczonych przez prowadzących;
4. Pozytywna ocena ze strony prowadzących uczestnictwa w programie na postawie wypełnionej ankiety na zakończenie programu.
5. Monitoring uczestników programu.

Monitorowanie uczestników po zakończeniu uczestnictwa w programie przez okres 3 lat.

Celem monitoringu jest sprawdzenie skuteczności i efektów programu oraz monitorowanie zachowania osoby sprawującej przemoc w rodzinie. Monitoring prowadzony jest poprzez kontakt z kuratorem, dzielnicowym, pracownikiem socjalnym lub telefonicznie z partnerkami / partnerami lub innymi bliskimi osoby stosującej przemoc w rodzinie. Efekty monitoringu są zapisywane w „karcie monitoringu uczestnika Programu”.

6. Osoby realizujące program

Do prowadzenia programu zatrudnione zostaną osoby, które spełniają warunki określone w § 9 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. (Dz.U. 2011 nr 50 poz. 259) w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne.